

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI**

O.M.G‘aybullayev

MILLIY G‘OYA TARIXI VA NAZARIYASI

*5111600 – Milliy g‘oya, ma‘naviyat asoslari va huquq ta‘limi
bakalavriat ta‘lim yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun
darslik sifatida tavsiya etilgan*

TOSHKENT–2019

UO‘K: 323.1(575.1)(075.8)
KBK 66.5g(5O’)
G’ 17

G’ 17

O.M. G‘aybullayev. Milliy g‘oya tarixi va nazariyasi. – T.: «Fan va texnologiya», 2019, 576 bet.

ISBN 978-9946-5836-5-8

Мазкур дарсликда республикамизда миллий ғоя тарихи ва назарияси билан боғлиқ жараёнлар, миллий ғоянинг тарихий тараққиёти, унинг концепция сифатида вужудга келиш хусусиятлари ёритилган. Унда миллий ғоянинг мафкуравий моҳияти, инсоннинг эркинликлари, сиёсий институтларнинг ўзига хос хусусиятлари ва миллий ғоя тамойилларининг жамиятдаги аҳамияти очиқ берилган. Дарсликда миллий ғоя тарихи ва назариясининг назарий асослари ва ривожланиш механизмлари ёритилган бўлиб, у 5111600 - “Миллий ғоя, маънавият асослари ва ҳуқуқ таълими” бакалавриат таълим йўналишининг “Миллий ғоя тарихи ва назарияси” фанидан дарслик сифатида тавсия этилади.

В этом учебнике освещены история национальной идеи нашей страны, события, связанные с историей и теорией национальной идеи нашей республики, историческое развитие национальной идеи и особенности ее концептуального проявления. Учебник раскрывает идеологическую суть национальной идеи, свободы человека, основные особенности политических институтов и значение национальной идеи в обществе. В учебнике раскрыты и освящены механизмы развития, методологические основы теории и истории национальной идеи и рекомендуется как учебник по направлению бакалавриата 5111600 "Национальная идея, основы духовности и право", "Теория и история национальной идеи".

This textbook covers the history of the national idea of our country, events related to the history and theory of the national idea of our republic, the historical development of the national idea and the features of its conceptual manifestation. The textbook reveals the ideological essence of the national idea, human freedom, and the main features of political institutions and the significance of the national idea in society also textbook reveals and sanctifies the mechanisms of development, the methodological foundations of the theory and history of the national idea and it is recommended as a textbook on fields of bachelor degree 5111600 “National Idea, Basics of Spirituality and Law”, “Theory and History of the National Idea”.

UO‘K: 323.1(575.1)(075.8)
KBK 66.5g(5O’)

Mas’ul muharrir:

A.Muxtorov - falsafa fanlari doktori, professor

Taqrizchilar:

S.A.Choriyev - falsafa fanlari doktori, professor.

R.T.Shodiyev - falsafa fanlari doktori, professor.

A.R.Samadov - falsafa fanlari nomzodi, dosent.

ISBN 978-9946-5836-5-8

© «Fan va texnologiya» nashriyoti, 2019.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasining milliy mustaqilligi O'zbekiston xalqining iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-mafkuraviy hayot sohalarida katta o'zgarishlarga olib keldi. Jamiyat ma'naviyatini yuksaltirish va ma'naviy barkamol insonni tarbiyalash sohasidagi vazifalar milliy g'oya, uning asosiy tushuncha va tamoyillari, tarixi va nazariyasi masalalariga bo'lgan qiziqish va e'tiborni kuchaytirdi. Mustaqilligimizdan keyingi davr jamiyatimiz hayotida milliy g'oyani shakllantirish va rivojlantirish, Milliy g'oya tarixi va nazariyasi masalalariga qiziqish kuchaygan davr bo'ldi. Milliy g'oya mamlakatimiz mustaqilligini mustahkamlash, O'zbekistonda ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot barpo etishga xizmat qiladigan mafkura to'g'risidagi yaxlit va izchil ta'limot bo'lib, Milliy g'oya tarixi va nazariyasi fani esa milliy g'oyaning shakllanishi, O'zbekiston xalqining boy tarixi, yuksak ma'naviyati, g'oya va mafkura rivojlanishidagi vorislik jarayonlari, g'oya va mafkuraning tarixiy taraqqiyotida milliylik va umuminsoniylikning o'zaro aloqadorligi, xalqimiz va davlatchiligimiz taraqqiyotida g'oya va mafkura to'g'risidagi tarixiy yondashuvlar va nazariy qarashlarni ilmiy jihatdan o'rganadi. O'zbekiston xalqini buyuk kelajak va ulug'vor maqsadlar sari birlashtirish, mamlakatimizda yashaydigan, millati, tili va dinidan qat'i nazar, har bir fuqaroning yagona Vatan baxt-saodati uchun doimo mas'uliyat sezib yashashiga chorlash, ajdodlarimizning bebaho merosi, milliy qadriyat va an'analarimizga munosib bo'lishiga erishish, yuksak fazilatli va komil insonlarni tarbiyalash, ularni yaratuvchilik ishlariga da'vat qilish, shu muqaddas zamin uchun fidoiylilikni hayot mezoniga aylantirish milliy mafkuraning bosh maqsadi bo'lsa, Milliy g'oya tarixi va nazariyasi milliy g'oyaning shakllanishi, uning tarixiy ildizlari va negizlarining xalqimiz hayotida tutgan o'rni va rolini o'rganadi. Shu bilan birgalikda O'zbekiston mustaqilligini mustahkamlashda milliy g'oya va mafkuraning ahamiyatini ochib beradi. Ushbu fan O'zbekiston taraqqiyotining hozirgi bosqichida yuksak salohiyatli, bilimli insonlarni tarbiyalash, qonunchilikka rioya qiladigan, fuqarolik burchini ado etadigan,

demokratik jamiyat talablariga amal qiladigan barkamol shaxsni shakllantirish vazifasini ham bajaradi.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy hayot sohalaridagi islohotlar o'zaro bir-biri bilan bog'liq bo'lib, ushbu o'zgarish va jarayonlar milliy g'oya va mafkurada o'z ifodasini topadi. Milliy g'oyaning iqtisodiyot uchun muhimligi va zarurligi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning quyidagi fikrlarida ifodalangan. Shu nuqtai nazardan, davlatning innovasion yangilanish dasturini shakllantirish, innovasiya va investisiyalardan samarali foydalanadigan yangi avlod kadrlarini, yangi sarmoyadorlar sinfini tayyorlash o'ta muhim ahamiyatga ega, – deydi O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev, – Buning uchun O'zbekistonni texnologik rivojlantirish va ichki bozorni modernizasiya qilish bo'yicha kuchli milliy g'oya, milliy dastur kerak¹.

Milliy g'oya tarixi va nazariyasi ijtimoiy-siyosiy va ma'naviy hayot sohalarida o'zbek davlatchiligi tarixi, davlat boshqaruvi an'analari va huquqiy tizimning takomillashib borishi, boy tarixiy meros va ma'naviy qadriyatlarga asoslangan holda milliy o'zligimizni anglash, bizning kimligimizni, qanday buyuk ajdodlarning merosiga, necha ming yillik tarix, betakror madaniyat va qadriyatlarga ega ekanimizni his etib yashashga yordam beradi. Bugungi ijtimoiy taraqqiyot, informasion inqilob, globallashuv jarayonlari, jahon maydonlarini ta'sir o'tkazish maqsadida bo'lib olishga intilish, bu maydonlardagi o'zaro kurash sharoitida mafkuraviy siyosatni chuqur bilish, mazkur fanni o'rganish asosida mafkuraviy immunitetni shakllantirish masalasi muhim ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda. Bugungi kunda yosh avlodning qalbi va ongiga Vatanga muhabbat, milliy g'oyaga sadoqat ruhini singdirish, fuqarolar, eng avvalo, yosh avlodda milliy g'urur va iftixor tuyg'ularini shakllantirish va yuksaltirish mafkuraviy siyosatdagi muhim vazifalar bo'lib hisoblanadi. Milliy g'oya tarixi va nazariyasi kelajagimizni yaqqol tasavvur etish, jamiyatimizning ijtimoiy-ma'naviy

¹ Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. 2-жилд, –Т.: Ўзбекистон, 2018. 116-бет.

poydevorini mustahkamlash, yot g'oyalar tajovuziga qarshi tura olish, g'oyaviy bo'shliq bo'lishiga yo'l qo'ymaslik, yurtimizning yuksak taraqqiyotini ta'minlash kabi vazifalarni bajarishda muhim ahamiyatga egadir. Barkamol avlodni tarbiyalash O'zbekistonda davlat va jamiyat oldida turgan eng muhim vazifalardan biri bo'lib, bu sohada ushbu fan muhim ahamiyatga egadir.

Har bir jamiyat doimo muayyan manfaatlar hamda maqsadlar asosida rivojlanib boradi. Mana shu ezgu niyatlarni amalga oshirishda kelajagimiz egalari bo'lgan yoshlarni Vatanga sadoqatli, mehr-muhabbatli, halol, insofli qilib tarbiyalash katta ijtimoiy ahamiyatga molikdir. Bu ta'lim-tarbiya, fan, madaniyat, ma'rifat, adabiyot, san'at, din, sport sohalari singari tarbiyalash vositalarini qamrab oladi. Yoshlarning milliy g'oyaga ishonch va e'tiqodi – milliy o'zlikni anglash, qadriyat, urf-odat, an'analar, milliy merosimiz, tarix, ona tilimizga munosabat tarzida shakllanib boradi. Milliy g'urur, iftixor, ma'naviy madaniyat, ijtimoiy-siyosiy bilimlar ham xuddi shu yo'nalishda singdiriladi.

Yoshlarni milliy g'oya bilan qurollantirishda ijtimoiy faollik, mustaqil fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bunga erishishning eng qulay yo'li yoshlarda sog'lom tafakkur va ilmiy dunyoqarashni shakllantirishdir. Bu esa, yoshlarda el-yurt oldidagi ma'naviy burchini to'g'ri anglashni, milliy urf-odat va an'alarimizning nodirligini milliy g'oya orqali ularda jamiyat mafkurasiga mehr-muhabbatni uyg'otishni, ularni mustaqil fikrlaydigan kishilar qilib tarbiyalashni taqozo etadi.

Fanni o'qitish jarayonida yoshlarda milliy g'urur, vatanparvarlik, yurtga sadoqat, xalq ishiga kamarbastalik kabi ma'naviy fazilatlar shakllantirilib boriladi. Uning qonun va qoidalari, tushunchalari haqida ma'lumot beriladi. Fanni o'rganish jarayonida yoshlar tarbiyasiga oid quyidagi masalalarga e'tibor qaratiladi.

Yoshlarimiz ongi va qalbida ezgu g'oyalarlarga sadoqat tuyg'usini uyg'otish asosida ularning mafkuraviy immunitetini kuchaytirish.

Yoshlarda mustaqil fikrlash malakasi va ko'nikmasini shakllantirish.

Dars o'tish jarayonida yoshlar ongli ravishda, o'z aqli, fikri, ezgu, insoniy mafkuraga, aniq milliy g'oyaga suyanib yashashga o'rgatiladi. Fanni o'rganish